

СИЛАБУС КУРСУ СЦЕНІЧНА МОВА

Освітній ступінь «Бакалавр
Спеціальність В5 «Музичне мистецтво»

Рік навчання: III; Семестр: 6

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: **українська.**

Керівники курсу:

Петрова Олена Миколаївна

Заслужена артистка України, викладач кафедри
«Музичне мистецтво естради»

Контактна інформація: astravega17gmail.com

Рибалко Ілля Васильович

актор, режисер,
викладач
майстерності
актора та сценічної мови.

Контактна інформація: illarybalko@gmail.com

Пререквізити та постреквізити освітнього компоненту:

Пререквізити освітнього компоненту: Спеціальний клас, Режисура естради, Майстерність актора,

Постреквізити освітнього компоненту: Концертно-виконавська практика, Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару.

Призначення освітнього компоненту

Вивчення освітнього компоненту повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11

Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Сценічна мова» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей загальні компетенції (ЗК), спеціальні компетентності (СК):

Загальні та спеціальні компетентності, що формують результати навчання у процесі вивчення освітнього компоненту

	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності ЗК	
ЗК 2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 7.	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 8.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні компетентності (СК)	
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності
СК 13.	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
Спеціальні компетентності (СК) для ОП «Звукорежисура»	
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності в звукорежисурі.
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності
СК 13.	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Метою вивчення навчальної освітнього компоненту «Сценічна мова» є:

вміння говорити з людьми, вміти комфортно почувати себе на сцені та зрозуміло доносити свою думку імпровізовано та у різних за стилем і жанрами художніх творах, усвідомити засоби, прийоми та методи формування виконавської майстерності, навчитися застосовувати їх у професійній діяльності

Завдання: оволодіти “зовнішньою” та “внутрішньою” технікою словесної дії, орфоепією, логічною та емоційною виразністю мови, набути навички виконавської майстерності та безпосереднього спілкування з глядачем.

Освітній процес з навчальної освітнього компоненту «Сценічна мова» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є індивідуальний урок.

Практична спрямованість

Підвищення мовної культури особливо суттєве в період сьогодення, коли народ заново переглядає свої духовні цінності: мову, літературу, традиції. Мова є ключовим надбанням етносу, який в процесі суспільного життя, упродовж своєї історії, формує її та удосконалює. Означився суттєвий прогрес у формуванні українськомовного простору в Україні, в першу чергу завдяки зростанню зацікавленості молоді українською мовою та культурою. Самобутня, мелодійна і своєрідна українська мова розкриває перед виконавцем невичерпні багатства мовної виразності. Пізнаючи її, ми не тільки набуємо знань, але й збагачуємо свою творчу палітру. Повсякденна мова, перетворена людиною відповідно до вимог сцени, є мовою сценічною. І мовознавці, і естрадні виконавці стверджують, що тільки злиття чіткої та ясної дикції з природною інтонацією забезпечать славу артиста, особливо співака.

Зміст та структура освітнього компоненту

№ тижня	Назва теми	Годин	завдання для самостійної роботи
Модуль 1			
Змістовий модуль 1			

1, 2	Тема 1. Знайомство. Культура мови. Гімнастика О. Стрельнікової. Артикуляційна гімнастика.	10	Опрацювання методичної та наукової літератури. Підготувати доповідь за темою програми. Записати тези доповіді «Культура мови» в опорний конспект. Переглянути відео тренінгу О. Стрельнікової. Відпрацювати артикуляційні гімнастичні вправи.
3	Тема 2. Анатомія і фізіологія мовного апарата.	8	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект.
4	Тема 3. Дикційна нормативність.	7	Відпрацювати артикуляційні гімнастичні вправи. Відпрацювання.
5, 6	Тема 4. Орфоепічна нормативність.	8	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
7	Тема 5. Скоромовки та приказки.	6	Відпрацювати артикуляційні гімнастичні вправи. Переглянути відео тренінгу дихальні вправи. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
8	Тема 6. Описова проза.	6	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
Змістовий модуль 2			
9, 10	Тема 7. Ліричний образ автора при виконанні віршованого матеріалу.	10	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
11, 12	Тема 8. Вірші. Основи віршування. Основні поетичні жанри та форми.	10	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
13	Тема 9. Робота над сатиричним та гумористичним жанрами.	6	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
14	Тема 10. Пошук виразних засобів в гумористичному матеріалі.	6	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
15	Тема 11. Монолог.	6	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
16	Тема 12. Створення сценарію конференсу естрадного концерту.	7	Опрацювання методичної та наукової літератури за темою програми. Систематизувати тези в опорний конспект. Відпрацювання завдань аудиторної роботи.
Модульний контроль знань. Диференційований залік			
всього за модулем 1		90	

Самостійна робота

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у закладі вищої освіти і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти у форматі освітнього компоненту «**Сценічна мова**» визначається робочою програмою освітнього компоненту, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Першочерговим завданням викладача є:

а) Допомогати здобувачу освіти організувати час, відведений для самостійної роботи. б)

Роз'яснювати студентам зміст, форму та методику завдань:

в) Закріплення технічних прийомів у підготовці до показу;

г) Навчити здобувачів вищої освіти самостійно працювати з рекомендованою літературою.

При організації самостійної роботи здобувача вищої освіти на засіданнях кафедри передбачається можливість отримання необхідної консультації (години чергування викладача згідно з графіком), що зазначається у переліку тем або окремих питань самостійної роботи.

Методичні рекомендації до індивідуальних занять з навчального курсу «Сценічна мова»

На індивідуальних заняттях майбутні фахівці вчать володіти сценічною мовою, її основними законами та творчо підходити до художнього вирішення текстового матеріалу. Студент повинен оволодіти дихальною системою мовного апарату; виконати комплекс вправ для перевірки правильного дихання; працювати над дикцією як головним інструментом майстра сценічного мистецтва; засвоїти принципи роботи над розвитком і постановкою мовного голосу; вивчити закони та правила логіки в мовній дії; оволодіти нормами орфоепії української мови; працювати над віршованими творами, творами комедійного характеру та над іншими художньо-літературними формами.

Завдання індивідуальних занять:

- підготовка до самостійного виконання практичних завдань;
- підготовка здобувачів вищої освіти до практичного показу на диференційованому заліку;
- набуття вмінь та застосування знань на практиці;
- підготовка здобувачів вищої освіти до майбутньої практичної діяльності тощо.

Основною вимогою до проведення занять є забезпечення розуміння здобувачами вищої освіти теоретичних основ і творчого виконання практичної роботи. Ефективність індивідуальних занять залежить від самостійності виконання роботи кожним здобувачем. Тематика і плани проведення занять із переліком рекомендованої літератури заздалегідь доводяться до відома здобувачів вищої освіти. Навчальний репертуар з освітнього компоненту формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку здобувачів освіти.

Література:

1. Антологія сучасної новелістики та лірики України 2010 / упоряд. О. Апальков. Канів : «Склянка часу», 2010. 392 с.
2. Антологія української поезії ХХ ст. : від Тичини до Жадана / упоряд. І. Малкович. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020, 2016 с.
3. Біленька А. М. Еволюція сценічного слова у вітчизняному історико-культурному процесі. : Культура України., Вип. 72., 2021., с.7-12
4. Болба В. М. Логопедична скринька : матеріали для формування правильної вимови звуків [л] – [л'], [р] – [р'], [ш], [ж], [ч] Тернопіль : Мандрівець, 2015.
5. Гладишева А.О. Сценічна мова (дикційна та орфоепічна нормативність) : навч. посіб. Київ, 2007. 264

- с.
6. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с., іл.
  7. Зайцев В.П. Майстерність артиста і ведучого : навч. посіб. Київ : НАКККиМ, 2016.
  8. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: чинне законодавство станом на 01 січня 2020 року: Офіц. текст. Затв. Указом Президента України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. Голос України, 2019. 16 трав. № 90 (7096). С. 16–23.
  9. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. Свічадо зореслова: Посібникхрестоматія зі сценічної мови для здобувачів освіти вищих навчальних закладів культури і мистецтв. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 532с.
  10. Кушнір Р. Великий оратор або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич, Коло, 2013.
  11. Лужецька Л. Орфоепічна грамотність як складник мовленнєвої культури особистості. : III Соціокультурний аспект становлення мовної особистості., Рідне слово в етнокультурному вимірі., 2015 с. 470-478
  12. Наконечна О. В. Основи сценічного мовлення : навч. посіб. / Оксана Василівна Наконечна; В.о. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова.– Одеса : Астропринт, 2010.
  13. Панасенко Т.М. Українські прислів'я і приказки. Харків : Фоліо, 2004. 349 с.
  14. Українська класична література. Вибране : п'єси, вірші, байки. Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2012, 480 с.
  15. Пасинок В. Основи культури мовлення. : Центр навчальної літератури., 2019
  16. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 359 с.
  17. Хоролець, Л. Сценічна мова. : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів освіти I–II курсів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» / розроб. Хоролець Л.І. Київ : НАКККиМ, 2018 р. 27 с.
  18. Хоролець Л.І. Стаття «Слово мовлене» / Міжнародний вісник, Культурологія, Філологія, Музикознавство, НАКККиМ, 2016, № 2.

Інтернет посилання

1. Вправи для покращення дикції від Наталки Пазюк. Я хочу з тобою говорити : YouTube-канал. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6Vdu73pICj0> (дата звернення: 19.08.2021).
2. Гарна вимова : YouTube-канал. URL: <https://bit.ly/3D3vNrt> (дата звернення: 19.08.2021).
3. 6. Голос і Мовлення : YouTube-канал. URL:
4. <https://www.youtube.com/channel/UC7f6DvS9mf1T1LJog7kSzVA> (дата звернення:19.08.2021).
5. Дерево казок : веб-сайт. URL: <https://derevo-kazok.org/> (дата звернення: 9.08.2021).
6. Орфоепія. Орфоепія і культура мовлення. Навчальні матеріали онлайн: веб- сайт.URL: <https://pidru4niki.com/1298010840537/dokumentoznavstvo/orfoepiya> (дата звернення: 19.08.2021).
7. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної вимови. URL: <https://bit.ly/3sztRCu> (дата звернення: 19.08.2021).
8. Дихальна гімнастика О. Стрельникової <https://www.youtube.com/watch?v=fWU9INOh74I>
9. Дихальні вправи за методикою Стрельникової <https://www.youtube.com/watch?v=e6FZvhQBiy4>

Політика навчальної освітнього компоненту

У результаті опанування освітнього компоненту здобувачі вищої освіти повинні володіти знаннями та вміннями:

- орієнтуватись у проблемі вибору навчально-художнього матеріалу;
- використовувати вміння, знання і навички, пов'язаних з розвитком спостережливості, реакції, гнучкості, вибірковості необхідного матеріалу для оволодіння умінням цілеспрямовано і продуктивно діяти на сцені у запропонованих обставинах;
- встановлювати контакти з одногрупниками, обговорювати, аналізувати й оцінювати художньо-творчу роботу, планувати процеси створення сценічного образу;

- використовувати набуті знання в практичній творчій, професійній діяльності.

Під час навчального процесу вивчення курсу «Сценічна мова» здобувач освіти залучається до навчального процесу завдяки активізації його мислення; постійної взаємодії здобувача вищої освіти і викладача за допомогою прямих і зворотних зв'язків; самостійного творчого розв'язання завдань, підвищений ступінь мотивації та емоційності.

Під час проведення занять використовуються різні форми творчої роботи: короткі повідомлення на визначену тему, виконання завдань, аналіз типових помилок.

Дисципліна «Сценічна мова» передбачає роботу здобувачів вищої освіти з відповідною рекомендованою літературою, відповіді на питання в аудиторії, а також передбачають колективну роботу курсу – підготовка та проведення творчих показів.

Значна роль у самомендменті та самовдосконаленні відіграє практична діяльність здобувачів вищої освіти на міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, у концертних програмах. Таким чином здобувачі вищої освіти мають можливість самопрезентації, отримати практику публічних виступів, що спрямовує на управління емоціями, стресом, власним розвитком.

Протягом навчання використовується система кредитно-модульного контролю. До структури модуля освітнього компоненту входять:

- аудиторна, практична робота здобувача вищої освіти або спілкування через сервіси онлайн-зв'язку (за умови дистанційного навчання);
- виконання індивідуальних завдань
- фронтальне опитування;
- виконання практичних завдань;
- самостійна робота здобувача вищої освіти;
- модульний (семестровий) контроль знань здобувачів вищої освіти.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем навчального матеріалу під час проведення індивідуальних занять.

Модульний (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи студентів протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Здобувач вищої освіти повинен позитивно скласти модульний (семестровий) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Політика оцінювання.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується здобувачем – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться з метою діагностики рівня засвоєння матеріалу під час індивідуальних занять.

Форма підсумкового семестрового контролю: це підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється у формі диференційованого заліку або екзамену.

На підсумковий семестровий контроль виносяться питання та/або практичні завдання, що передбачають перевірку рівня володіння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу освітнього компоненту в цілому та сформованості відповідних знань, умінь, навичок і набутих компетенцій як результатів опанування навчального курсу.

Здобувач освіти допускається до модульного контролю знань у вигляді диференційованого заліку, якщо за поточний контроль мінімальна кількість балів становить 17 балів, максимальна кількість балів – 80 балів. Оцінювання диференційованого заліку відбувається за 20-бальною шкалою.

За результатами семестру здобувач освіти отримує підсумкову оцінку за 100-бальною шкалою, яка розраховується як середньозважене оцінок: за змістові модулі, самостійну роботу, диференційований залік та/або екзамен. Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**. Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**. Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача освіти. Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) визначаються кафедрою, й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид діяльності здобувача вищої освіти	МОДУЛЬ 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Робота на аудиторних заняттях	6	30
Практична робота	4	20
Презентація	1	5
Колоквіум	1	5
Самостійна робота	4	20
Диференційований залік	1	20
Всього	17	100

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).

Оцінка балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
74-81		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
64-73	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-63		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Політика щодо перескладання та оскарження оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу голови кафедри за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи здобувача вищої освіти повідомить його про своє рішення.

Здобувач, що одержав на атестаційному іспиті незадовільну оцінку, відраховується з Академії і лише після поновлення допускається до повторного складання екзамену в наступному році. Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час атестаційного іспиту, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання.

Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач вищої освіти, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви.

Політика щодо академічної доброчесності Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Положенні «Про академічну доброчесність» КЗВО КОР «Академії мистецтв імені Павла Чубинського»

Політика щодо відвідування. Обрані освітні компоненти з атласу вибіркового дисциплін вносяться до робочих навчальних планів і визначають навчальне навантаження на навчальний рік та/або термін вивчення освітнього компоненту, що визначений навчальним планом. Після формування індивідуального навчального плану здобувача інформація про вибіркові освітні компоненти вноситься до його індивідуального плану. З цього моменту вибіркові ОК набувають статусу обов'язкових для вивчення. Не допускається зміна обраних ОК після початку навчання здобувача освіти. Відвідування видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Комунальному закладі вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Присутність здобувачів – це важливий критерій оцінювання результатів навчання, зважаючи на теоретичну і практичну складність освітнього компоненту. У випадку наявності довідки від лікаря призначається відпрацювання занять в інший час за індивідуальною програмою. За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти та систематичне виконання завдань під час онлайн-зустрічей у Google-Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education, платформа Moodle. Запізнення на фахові заняття є не припустимими.